

Sas Ágnes

Kroó György-díj (2020)

– Laudáció –

Sokaknak (vagy talán mindenkinek) vannak szakmai szülei. Nekem Sas Ágnes a szakmai anyám. Megtisztelő, hogy én mondhatok laudációt ebből az ünnepi alkalomból. Egyetlen félelmem, hogy nem lesz elég jó. Mert egy laudációban nehéz elmondani mindazt, aminek az évtizedek során hasonlóan ünnepi körülmények között már többször el kellett volna hangoznia. Nem arról van szó, hogy a szakma ne értékelné vagy ne értékelte volna kellőképpen Sas Ágnes munkásságát. Értékelt, megbecsülte a maga módján, csendben. Azonban tudomásom szerint Sas Ágnes még soha semmilyen szakmai kitüntetésben nem részesült – ami egyszerre hihetetlen és aggasztó, hiszen nagyon megérdemelte volna.

Sas Ágnes egész munkássága példaértékű. Ennek elismerése a mai napon a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság Kroó György-díja. A díj aktualitását, némi késéssel, Sas Ágnes alapvető monumentális munkája adja, a *Műhelytanulmányok a 18. század zenetörténetéhez* sorozat első köteteként megjelent hatalmas összefoglalás: *Többszólamú zene a magyar városokban, templomokban és főúri udvarokban* (Budapest: BTK Zenetudományi Intézet, 2017). Egy olyan publikáció, amelyben a szerző mintegy 420 oldalon fél élet tapasztalatait és – a magyar zenetudományban elsőként – az *Annales*-iskola és az új történetírás módszertanát alkalmazva összegezte, értékelt és dolgozta fel szisztematikusan a 18. század kutatása területén a Zenetudományi Intézet Magyar Zenetörténeti Osztályán található kiterjedt forrásgyűjtést, kiegészítve azt a hazai és nemzetközi szakirodalom széles körű – de azt is mondhatnánk: teljes körű – ismeretére támaszkodva. A teljes körű feldolgozást feltételezni nem lányos túlzás Sas Ágnes esetében. Egész hozzáállását és ebből fakadóan teljes életművét áthatja a maximális szakmai igényesség.

Pályáját gyakorló zenészként kezdte. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zongora szakának elvégzése után rövid ideig a győri Zeneművészeti Szakközépiskolában zongoratanárként működött, majd hamarosan a Zenetudományi Intézetben kezdett el dolgozni. Az 1980-as évektől nyugdíjba vonulásáig a 18. és kora 19. századi magyar zenetörténetet kutatta, 1993-tól az MTA Zenetudományi Intézet Magyar Zenetörténeti Osztályát vezette. Ekkor vette át Bárdos Kornél utódként a Zenetudományi Intézet *Magyarország zenetörténete* kézikönyvsorozata 18. százados kötetének előkészítését, és kezdte el alapjaiban újragondolni és módszertanilag új alapokra helyezni a magyar zenetörténetírás e korszakának feldolgozását. Ennek az újragondolásnak az eredménye a 2017-ben megjelent kötet.

Sas Ágnes a 18. század magyar zenetörténetének problematikáját a maga teljességében és komplexitásában kezeli. Nem ismerek senkit, aki ilyen mélységig lenne tájékozott ebben az

anyagban, melynek feldolgozását, értékelését – Bárdos Kornél munkásságára támaszkodva – nagy részben maga végezte el. Szinte minden 18. századi szerzőnk biográfiáját és/vagy műjegyzékét elkészítette (ezek közül megjelent a Valentin Deppisché, Joseph Bengrafé, Georg Druschetzkíé, Istvánffy Benedeké, Franz Grillé, Fusz János/Johann Evangelist Fussé); ő jegyzi többek között a *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon*, a *Képes magyar zenetörténet*, továbbá az MGG (*Die Musik in Geschichte und Gegenwart*), valamint a *Grove Music* lexikon Magyarország 18. századi zenetörténetével foglalkozó szócikkeit, a jelen díjjal is jutalmazott összefoglaló munkája pedig a 18. század városi zenekultúrájával kapcsolatos teljes tudásunkat összegzi.

A zenei gyakorlat és a legszigorúbb, legobjektívebb tudományos munka egyszerre van jelen Sas Ágnes pályáján. A tudományos cikkek írása mellett a kritikai közreadás is mindvégig foglalkoztatta. A Zenetudományi Intézet *Musicalia Danubiana* zenei forráskiadvány-sorozatának munkálataiban kezdetektől részt vett, kutatta a 18. század zeneszerzői termésének forrásanyagát, a sorozat hét kötetének közreadója és bevezető tanulmányának szerzője (2., 6, 10., 11., 13., 19., 21). A 2010-es évek elején pedig bekapcsolódott az *Új Liszt Összkiadás* előkészítésébe is, amelynek folyamán négy kötet kiadásában vett részt.

A módszertani tudatosság, a témák megközelítésében mindig tetten érhető merészség, frissesség, amelyhez a legapróbb részletekre is kiterjedő forrásismeret képez szilárd alapot – ezek a jellemzők Sas Ágnes minden munkájában jelen vannak. Sas Ágnes ugyanakkor olyan zenetörténész, aki túllát a szűk szakma határain. Egy értelmiségi felelősségével és széles körű műveltségével dolgozik. Kedves megérdemelt ajándék lehetett számára, hogy az Esterházy *Harmonia caelesisszel* kapcsolatos, Esterházy Pál szerzőségére vonatkozó alapvető kutatási eredményei, amelyeket a *Musicalia Danubiana* sorozat általa közreadott 10. kötetének (Budapest: Zenetudományi Intézet, 1989, 1993², 2003³) előszavában fogalmazott meg, túllépték a szakma határait. Mint azt talán többen tudják: Esterházy Péter *Harmonia caelestis*ébe (10. oldal, 5. számozott mondat) gyakorlatilag teljes terjedelemben beemelte Ágnes tanulmányszövegét a közreadott partitúra alapján készült CD-felvétel kísérőfüzetéből.

Itt az ideje, hogy a szakmánk hivatalosan is jutalmazza és megköszönje egy élet munkáját, kitartást, kedvet és erőt kívánva a folytatáshoz!

Kim Katalin

(Elhangzott Budapesten, 2020. október 10-én, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság által alapított Kroó György-díj átadásakor.)